Betydeligt klaver-talent

Positiv ung overraskelse på Bymuseet

Musik

Jakob Westh (klaver) på Københavns Bymuseum, tirsdag.

DET SKAL siges til hans ros, at pianisten holdt længere end Bösendorfer-flyglet. Det må være fælt at spille klaver i Bymuseets fugtige sommervarme, specielt når man stiller op med et tungt og krævende program og vil så meget med det som Jakob Westh. Henimod slutningen af koncerten begyndte fugtige fingre og udmattede strenge at komponere med på Schumanns klaverfantasi, men inden da havde Jakob Westh dokumenteret et betydeligt og overbevisende talent. Skønt endnu elev i konservatoriets solistklasse og med et stykke vej at tilbagelægge inden den egentlige debut er han allerede nu så velspillende, at man kan koncentrere sig om den musikalske tolkning.

'Tilegnet Herr Franz Liszt', står der over Schumanns store Phantasie i C-dur, op. 17. Måske læser Westh denne dedikation som en foredragsanvisning, i hvert fald tog han et flot og udvendigt greb i fantasiens åbning. 'Fantastisk og lidenskabeligt' står der hos Schumann — det var det også, men mest i teknisk forstand. Derimod klang værkets hvilepunkter smukt under hans hænder, Hoffmanns visioner og Eichendorffs poesi var inden for rækkevidde. Dog understregede Wesths ekstranummer, Mephisto -vals nr. 1 af Liszt (intet mindre!), at der endnu er for kort fra Schumann til Liszt hos ham.

Den indledende sonate af Mozart, G-dur KV 283, blev pianistisk brillant og ret konstant afregnet. Man savnede smil i begyndelsen, sang i Andanten og underfundigt lune i rondoen. Westh gik sikkert forkert i Bymuseets intime og døde akustik, hørt fra tiende række i en stor koncertsal ville denne Mozart klinge bedre.

Til gengæld havde Westh mod og teknisk overskud til at give sig i kast med Carl Nielsens Thema med Variationer, Opus 40. Endda overskud til at præstere en markant og konsekvent tolkning. Der var mere Dionysos end Apollon, mere Skjold end Koppel i denne tolkning, som tvang Westh til at gå til yderligheder i værkets knudepunkter, selve tema-præsentationen, den syvende variations stivnede passionskoral og den femtende variations kulmination. På denne måde bliver det svært at få værkets udklang til at opløse sig i afsjælet klarhed, svært at gøre slutningen 'uinteressant', for nu at låne komponistens pudsige udtryk.

For mig bliver værkets udtryk ikke svagere i en mere klassisk gennemlyst udforelse, tværtimod. Men rammerne holdt (det gjorde flyglet ikke), og det er flot af en ung pianist at stille op med en tolkning, som indbyder til overvejelse og modspil.

Det bliver spændende at høre mere fra Jakob Westh.

MICHAEL BONNESEN

Dystre udsigter

16 nordiske kunstnere på samme scene

Kunstrunden

HELSINGFORS (Politiken) — DET NORDISKE er på mode, ikke blot som så ofte før her i Norden, men også i USA, hvor navnlig udstillingen Nothern Light som bekendt vakte stor opmærksomhed om vore fem landes billedkunst fra årene omkring århundredskiftet.

Inden for Norden plejer vi selv vore nulevende kunstneres interesser med rimelig omhu. For tiden blandt andet med udstillingen Borealis. (ordet betyder slet og ret nordlig). Den er på turne mellem hovedstæderne, blev sidst vist i Konsthallen i Helsingfors og ventes nu til sommer til Charlottenborg, hvor man vil få den at se som Nordisk Kunstforbunds store mønstring af samtidens billedkunst. En tilsvarende opvisning fandt sidst sted i 1976-77.

'BOREALIS' LIGNER sin amerikanske fætter på eet punkt. Den har kun en ansvarlig arrangør og iscenesætter.Northern Lights hed Kirk Varnedoe, 'Borealis' er udvalgt af Tage Martin Hörling, der selv siger, at han 'har forsøgt at skabe en linje, og forfølge en figurativ retning' i Nordens nutidskunst.

Lad gå med det, selv om det nu med dette figurativ må siges at være så som så. Man vil straks forstå mit forbehold, når man hører, at man finder følgende navne blandt de seksten udstillere: fra Island den dybt originale billedvæverske Ásgerdur Búadóttir, fra Sverige den italienskfødte Franco Leidi, der hører til conceptkunstens dyrkere, fra Færøerne Ingálvur av Reyni, fra Finland billedhuggeren Osmo Valtonen, som dyrker en sjælden specialitet. Han fremstiller en art kinetiske skulpturer, der ved snoretræk tegner sindrige mønstre i en sandeller grusbund, mønstre der langsomt forandrer sig til glæde og fortrydelse for øjet og beroligelse for sindet. Samt endelig vor egen Peter Mandrups, der med rette taler om sine billeders'rituelle geologi', der er følgen af hans spontane arbejdsmåde.

OM DE resterende elleve er begrebet figuration anvendeligt. Dog også med modifikationer, så det i hvert fald giver plads for dristige eksperimenter.

Dominerende og stærkt personlige arbejder inden for en efter-Giacomettisk stilform, ses af den 61-årige svenske maler Alvar Jansson. Det er skildringer af påklædte og nøgne figurer i store, triste og grå rum, og det er beretninger om mennesker, som kæmper mod elementernes rasen. En egen underspillet malerisk dramatik med visse socialt betonede budskaber. Som ikke-eligt beslægtet med Alver Jansson kan man opleve den norske maler Svein Johansen, der bruger fællestitlen Vinterrejse om adskillige af sine billeder. Med tanke på hvem? Brahms-Goethe måske. Der findes jo træk i hans lærreder, som minder om den såkaldte altrapsodi, en dunkel, bredt udfoldet skønhed, noget sørgmodigt til tider. Men også fortvivlelse og håbløshed som i Palle Nielsens livssyn, der kan antage karakter af profeti om undergang og død. Svein Johansen er et ægte barn af den nordiske vinter, Nordens halvlys og mørke.

I SIN HELHEDSVIRKNING er Borealis forøvrigt i høj grad præget af dyster melankoli, udøser nu og da desperation, karikerer forfaldet, vrænger ad det moderne liv eller udløser sado-masochistiske konflikter.

Man kan med megen ret således påstå, at udstillingen bekræfter og fortsætter tendenser i Varnedoes Nothern Light-opvisning, for skønt tonefaldet langt fra er det samme, er tungsindet brugt som hovedtemaet også i denne beretning om Nordens aktuelle billedkunst.

Danmarks bidrag til Borealis er Anders Kirkegaards besværgende og dynamisk-ekspressive maleri, Hanne Lise Thomsens foto-collager med akrylbemaling, som i deres blandformer røber en rigdom af tankeforbindelser, og Peter Mandrups vitale, meget eksperimentelle abstraktioner.

Franco Leidis objekter er udført i træ og læder, og når jeg før skrev om sado-masochistiske tendenser, skyldes det den truende og brutale udtryksfylde, der knytter sig til dem. De forvandler det omgivende rum til et raffineret torturkammer.

Det er vist første gang, at den færøske maler Ingálvur av Reyni har lejlighed til at demonstrere sin fine originalitet og sin levende følsomhed så klart på en udstilling i Nordisk Kunstforbunds regi. Hans kunstneriske autoritet er med årene bestandig vokset.

Skønt Borealis ikke er en udstilling, der tager publikum i sin favn og snitter, kan man altså godt se hen til at møde den på Charlottenborg. Den har budskaber i sig om tilstandene i dagens nordiske kunst.

PIERRE LÜBECKER.

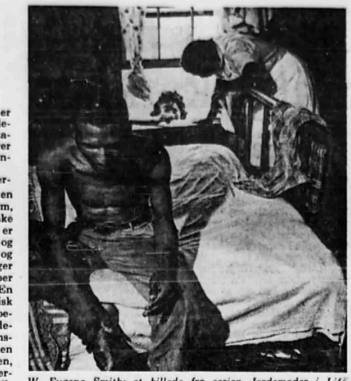

W. Eugene Smith: et billede fra serien Jordemoder i Liége, december 1951. 'Maude og en slægtning planlægger et besøg på et statssanatorium for en patient med tuberkulose'

Selv-bevidst-heden foran kameraet

International fotofestival i Malmo

International fotofestival i Malmö. På Malmö Museum: Eugene Atget, Fotograferne og det svenske landskab, Skånske arbejderbilleder for anden verdenskrig. Tirs lør 12-16, søn 10-16. Til 31. juli. — I Malmö Kunsthall: W. Eugene Smith, Christer Strömholm, Martin Parr, Denise Grünstein, Tuija Lindström, Diana Blok & Marlo Broekmans, Crass Klement. Fre-man 12-18, tirs og tors 12-20, ons 12-21. Til 14. august.

STÅR DU foran et kamera bliver du pludselig opmærksom på dig selv, opmærksom på hvordan du vil at andre skal se dig. Du er ikke helt dig selv, men spiller rollen som dig, og den udtrykker din selvforståelse. Du finder en 'værdighed' midt i øjeblikket, du poserer.

I det øjeblik, jeg føler mig observeret af kameraet forandres alt, skrev Roland Barthes i den mærkelige og bevægende bog om fotografiet, han nåede at udgive før sin død. I færd med at 'posere' indretter jeg mig allerede: øjeblikkeligt skaber jeg mig et andet legeme, jeg transformerer mig på forhånd til et billede.

Dette er en proces der så at sige fremkaldes hver gang man er bevidst om kameraets tilstedeværelse. Og den illustreres på en lang række måder på den store fotofestival, der for tiden kan ses i Malmö. Her dækkes en mængde genrer inden for fotografiet, fra reportagen til kunst-fotografiet. Der kan lægges mange snit gennem dette materiale. Lad mig for overskuelighedens skyld fastholde to problemstillinger, den der allerede er antydet og forholdet mellem fotografi og dokumentation.

EN AF udstillingerne er helliget skånske arbejderbilleder. Ved hjælp af de skånske aviser er mere end tretusinde billeder blevet indsamlet fra private. Resultatet er — siger den arbejdsgruppe der har bearbejdet materialet — et uvurderligt indblik i en tid med brydninger mellem bonde- og industrisamfund. Vi får en dokumentation af forsvundne miljøer og uddøde håndværk.

Gør vi? Måske, men kun som staffage eller ramme for mennesket i positur. Hvadenten det drejer sig om malkepigen, landpostbudet eller slagteriarbejderen, bevirker kameraets tilstedeværelse (og 'candid camera' var der af gode grunde ikke tale om dengang), at personerne bliver ulyre bevidste om sig selv. Disse mennesker tager en rolle, de poserer. Mange af fotografierne må have været tiltænkt familiealbummet, men dette er ikke private billeder. Individet fastslår sin officielle status.

Derfor kommer et enkelt billede som et chok midt i det hele: vaskekonen Bengta Påhlsson fra Teckomatorp 'fanget i fotografens atelier (hvor hun også arbejdede) mod et af de malede landskaber der fungerede som baggrunde for de traditionelle portrætopstillinger. Uden at bemærke kameraet er hun taget midt i en bevægelse, selvforglemmende og derfor helt sig selv: et menneske, en skæbne.

LAD OS springe i tiden. En anden udstilling, denne gang i kunsthallen, er Christer Strömholms serie om 'vennerne fra Place Blanche'. En flok prostituerede og transseksuelle i tresernes Paris handler disse billeder om. De repræsenterer en slags do kumentarisme, men hvad dokumenterer billederne så? Ikke så meget prostitutionen omkring Place Blanche som, igen, disse menneskers selvforståelse og bevidsthed om deres eksistentielle rollespil. De er vidende om kameraets tilstedeværelse og iscenesætter foran det deres identiteter, kønnets maskering og forvandling.

Det er ikke fotografens moralske standpunkt, hans solidaritet, som forhindrer at denne dokumentation blotlægger et liv på kanten af den normale tilværelse som 'fornedrende'. Det er Nana, Cynthia og alle de andre, som holder distancen. Foran kameraet formuleres på ny denne selvbevidsthed, vi er det vi vil være.

VI MØDER her et forhold mellem fotografen og virkeligheden, som bliver endnu tydeligere når vi kommer til W. Eugene Smiths store billedserier til bl.a. Life. Strömholm taler om, at han under sit arbejde begyndte at tage et personligt ansvar for sandheden i sine billeder, at han lærte at deltage.

Eugene Smith var først iagttageren (og dertil en naiv idealist), senere blev han en medlevende og ansvarlig deltager. Udviklingen skyldtes deltagelsen ved frontlinjerne i Stillehavskrigen. Gennem hans billeder ser vi en forvandling fra det lidt udvendigt dramatiske og retoriske til en ægte patos og intens medleven med de mennesker, han skildrer. Han var en humanist, som havde værktøjet, men som først efter en tids arbejde med det også fandt sin holdning og tog parti.

Er Eugene Smith den medlevende fortolker af sin tid er Eugene Atget til gengæld den fotograf, der måske tættere end nogen anden jeg kender bliver ved dokumentationen — uden at føje andre dimensioner til. Atgets (1857-1927) interiørbilleder fra Paris ved århundredskiftet er altid mennesketomme, og opleves som et tilbud om at kigge inden for og vurdere rammerne for borgerskabets liv. De er nøgternt registrerende.

Men mennesket giver sig også til kende gennem de ting, det omgiver sig med, og det vidste Atget. Trods dokumentationen — lejlighed efter lejlighed, værelse efter værelse — er der et sært liv i disse billeder. Tingene har et nærvær og en betydningsfuldhed i sig selv, det er som om alle disse møbler ved, at de skal repræsentere de fraværende og at fotografen er her for at tage et billede.

ØYSTEIN HJORT

Raketmaleri skudt af på udstilling

Strid blandt kunstnere for Fred

Af Peter Spanggaard

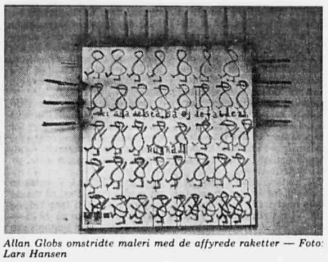

Allan Globs omstridte maleri med de affyrede raketter — Foto: Lars Hansen

I forbindelse med Charlottenborg-udstillingen 'Kunstnerne for Fred', hvor 450 kunstnere har bidraget med et billede hver, er der erklæret krig mellem bestyrelsesmedlem Henning Damgaard Sørensen og Århus-kunstneren Allan Glob.

Stridens genstande er 16 fyrværkeriraketter, som indgår i det billede, Allan Glob udstiller. Inden ophængningen havde Allan Glob i et brev til bestyrelsen meddelt, at raketterne ikke indeholdt krudt.

Af hensyn til brandfaren og for at sikre sig, at Allan Glob ikke ville forsøge at 'stjæle billedet' i forbindelse med åbningen af udstillingen ved alligevel at fyre raketterne af, sattte Henning Damgaard Sørensen og andre aftenen før en tændstik til raketterne for at se om de alligevel indeholdt krudt. Ifølge Damgaard Sørensen udvikledes der en kolossal røgmængde, som sodede væggen til. Et bevis på — ifølge Damgaard Sørensen — at raketterne ikke var blevet tømt for krudt. Hertil svarer Allan Glob, at det højst har drejet sig om krudtrester, og undrer sig over det 'sikkerhedsmæssige' i at gøre forsøget indendøre. Han vil nu klage til bestyrelsen for Charlottenborg over, at et bestyrelsesmedlem har grebet ind i det kunstneriske integritetsområde.

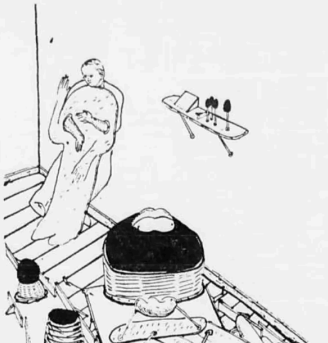

Franco Leidi, italienskfødt men svensk kunstner, Den Store mund. Tegning.

barn havde kræft. Hvordan kunne vi overse bulen, som skolelægen så med det samme. Jo, vi havde bemærket, at Søren tit gik med hænderne i lommen, og holdt sig om maven. Fordi noget generede derinde? Eller for at holde buksserne oppe, som vi troede. Hvor mange forældre føler på deres børn om morgenen? 'Nå skal vi se, om du har kræft her til morgen, min dreng.' Den er så fjern den tanke. Der er ingen symptomer. Derfor er den så forfærdelig, denne specielle form for kræft.

De næste samtaler med lægerne på Rigshospitalet var om tvivl. Tvivl om, hvad det i virkeligheden var. Denne nyresvulst, noget der var værre, eller noget, der var ret uskyldigt? Undersøgelserne var modstridende. Vi klamrede os til, at det kunne være noget ganske uskyldigt. Godartet, som det hedder i lægesproget.

EFTER en uges indlæggelse blev Søren opereret første gang. Eller rettere: han blev skåret op, og lukket igen.

Trods al teknologi var det nødvendigt. Lægerne måtte ind og se, hvem, der havde ret.

Det *var* Wilms Tumor, en kræftsvulst i den venstre nyre. Den var stor og den var livsfarlig. Og den var ikke blevet fjernet ved den første operation, fordi risikoen ved at fjerne den var for stor.

Søren blev sat i forbehandling, kemoterapi. Denne kræftbehandling, der går efter princippet, at med ondt skal ondt fordrives. Lægemet bliver pumpet med giftstoffer for at slå dårligdommen ned, men når det drejer sig om en 7-årig, er aan næsten ved at gå den samme vej.

Søren blev opereret for anden gang fire uger senere. Han fik fjernet den ene nyre, hvor svulsten sad. Han kom straks i kemoterapi og strålingsbehandling. Før han blev indlagt, vejede han 22 kilo. Nu vejede han 17. Han havde tabt en fjerdedel af sin vægt.

En af disse martsdage, hvor foråret gemmer sig bag blåfrosne birketræer, uden rigtig at ville give sig til kende. En af disse dage kom Søren hjem.

Isen og den sparsomme sne, vi kunne studere på afstand gennem Rigshospitalets termoruder, var væk igen. Markerne og mosen bag vores hus havde mistet stivheden. Det var ikke det år, at Søren lærte at stå på ski og skøjter.

Men han var der, og det var lidt af et mirakel. Han nærmede sig igen 20 kilo og han havde viljen til igen at tage kampen op med livet, trods kemoterapi og røntgenstråling.

Analyserne af den svulst, der var blevet fjernet, efterlod ingen tvivl. Den var ondartet. Den var ekstremt hurtigtvoksende. Muligvis et anlæg, han var født med. Et anlæg, der blev livsfarligt for ikke længe siden. Mens vi alle sammen fejrede jul.

Forstår på venner og kolleger, at deres børn nu en gang om året får en seddel med hjem: 'Er Deres barn sygt, så søg læge'. Måske var det et tilfælde, at skolelægens rutine traf os netop på dette tidspunkt.

Hun kostede samfundet dyrt. Det gjorde hun. Søren fik det dyreste og bedste, vi kan præstere herhjemme. Til gengæld har Søren fået en fair chance for at vokse op og betale tilbage.

SØREN var ikke syg, for os at se. Kun for specialisten. En seddel med hjem og et tilkald fra lægevagten, når symptomerne kom, ville være for sent. Skolelægen sparede samfundet for en kæmpeudgift til en forgæves behandling. Og os for andre store lidelser.

Har jeg forstået ret, at hun skal spares?

TOMMY ØSTERLUND

Politikens kronik juni 1983

1. Lad os nu få det landshold . . . *retouchør Henning Dennung*
2. Freuds revolutionære drøm . . . *professor Peter Madsen*
3. Troen kan flytte bjerge . . . *komponisten Per Nørgård*
4. Ærefrygt for livet . . . *professor dr. techn. B. J. Rambøll*
5. Tør vi tro på i morgen . . . *ingeniør Jørgen Erik Fokdal*
6. Tidsrøverne . . . *psykolog Niels Bjerre Andersen*
7. Til hvem det måtte røre . . . *overassistent Mona Ravn*
8. En mening i magien . . . *psykolog Pia Skogemann*
9. En levende mur af kvinder . . . *mag.art. Birgitte Rahbek*
10. Hvorfor Mødrehjælpen må tilbage igen . . . *direktør Vera Skalts og socialrådgiver Hanne Reintoft*
11. Hvordan er det dog de administrerer? . . . *Cand.jur. Jørgen Harup*
12. . . . og et host fra 56 . . . *forfatteren Arne Forchhammer*
13. New York Explosion . . . *Lars Morell*
14. Der kom et brev fra politidirektøren . . . *civilingeniør Søren Dyck-Madsen*
15. Forfattere i nattens mulm . . . *cand.mag. Frank Pedersen*
16. Indtryk fra Polen 1994 . . . *kandidatstipendiat Bronislaw Swiderski*
17. Mord som kulturgrundlag . . . *cand.mag. Ellen Nielsen*
18. En diplomats nej til atomvåben . . . *fhv. ambassadør Nils Svenningsen*
19. Kontakt med åndernes verden . . . *forfatteren Bergit Forchhammer*
20. Arbejdstidsnedsættelse ingen løsning . . . *professor Karsten Laursen*
21. Et amerikansk eksempel . . . *forfatteren Toni Liversage*
22. Glistrups folketingsmandat . . . *Preben Wilhjelm, MF*
23. Ribe Domkirke og de betroede talenter . . . *museumsinsp. Hans Nørregård-Nielsen*
24. Gensyn med England . . . *dr.phil. Elias Bredsdorff*
25. De rige, min ven . . . *forfatteren Klaus Rifbjerg*
26. Drøm og virkelighed . . . *analytisk psykolog Jan Bisbjerg*
27. Mere end hinanden . . . *sognepræst Birte Andersen*
28. Med flaget på halv (dansk hospital i Saudi-Arabien) . . . *overlæge Leif Brams*
29. Lad os få et miljøpoliti . . . *lektor, cand.jur. Jørgen Jepsen*
30. Er Keynes død? . . . *professor, økon. dr. Lars Matthiessen*